

Rondetafel Nationaal Groeifonds, Tweede Kamer op 28 oktober 2020
Position Paper Energie-Nederland

Energie-Nederland wil graag een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling en inrichting van het Nationale Groeifonds. Energie-Nederland ziet veel parallellen tussen de opgaven rond de energietransitie en de investeringen waar het Nationale Groeifonds zal gaan ondersteunen. Een succesvolle aanpak van het Nationale Groeifonds richt zich op investeringen op de korte termijn die een groeistrategie voor de langere termijn ondersteunen om ook toekomstige generaties te verzekeren van goede zorg, goed onderwijs, een leefbare omgeving én voldoende verdienvermogen in Nederland. Binnen de energietransitie staat dit generatievraagstuk ook centraal en hiermee zijn de leden van Energie-Nederland elke dag aan de slag.

De belangrijkste boodschap die wij willen afgeven, is dat het Nationaal Groeifonds, meer dan nu is voorzien, randvoorwaarden en focus kan aanbrengen op klimaatbestendige projecten. Het Nationaal Groeifonds zou een belangrijke impuls moeten kunnen zijn voor CO₂-reductie, waarbij de investeringen bijdragen aan de groeistrategie van Nederland voor de langere termijn.

In dit paper gaat Energie-Nederland in op de aspecten waar het Nationaal Groeifonds betekenisvol in zou kunnen zijn. Met doelgerichte investeringen kan het Groeifonds zo bijdragen aan een groeistrategie die een duurzaam fundament biedt voor het verdienvermogen van de Nederlandse Economie. Het Nationaal Groeifonds kan volgens Energie-Nederland een belangrijke rol vervullen voor de energietransitie: als verbindende schakel voor systeemintegratie, als versnellende factor van de transitie en als aanjager voor klimaatneutrale renovatie in de gebouwde omgeving.

Groeifonds als verbindende schakel in de energietransitie

Veel uitdagingen in de energietransitie vragen om een systeembenadering. Dat wil zeggen: verschillende bedrijven of ketens zullen moeten samenwerken om tot de beoogde veranderingen en emissiereductie te komen. Gedacht kan worden aan elektrificatieprocessen, maar bijvoorbeeld ook het gebruik van CO₂-vrije gassen. Nieuwe coalities zullen gevormd moeten worden om tot het aanbod van de gevraagde energie of energiedrager te komen. Het Nationale Groeifonds moet daar investeren waar de nieuwe ketens van bedrijven willen investeren in projecten gericht op CO₂ reductie. Het CO₂ vrije energiesysteem vraagt namelijk nieuwe samenwerkingsvormen en investeringsplannen met andere (en onbekende) risico's voor bedrijven. Voor succesvolle systeemintegratie zullen investeringen op tijd en naadloos moeten samenkomen. Dat gaat niet vanzelf en risico's kunnen de verschillende schakels ervan weerhouden tijdig de benodigde stappen te zetten. Hier kan gerichte steun van het Nationale Groeifonds als verbindende schakel fungeren door zulke investeringsrisico's te mitigeren. Daarmee ontstaat extra zekerheid voor investeerders die via systeemintegratie stappen zetten richting klimaatneutraliteit.

Groeifonds als versnellende factor in de energietransitie en groeifactor op termijn

In het Klimaatakkoord zijn grote ambities opgenomen voor de uitbreiding van het aandeel duurzame elektriciteit. Dat vraagt de komende jaren grote investeringen in zowel opwekcapaciteit als aanpassing van de infrastructuur. Met de steun van het Nationale Groeifonds zouden deze investeringen versneld kunnen worden. Energiebedrijven zijn bereid hun investeringen in duurzame energie voor het Klimaatakkoord niet alleen op peil te houden, maar ook om te kijken waar deze mogelijk naar voren zijn te halen. Deze versnelling kan wenselijk zijn om bijvoorbeeld de productie van waterstof of de elektrificatie van de industrie te faciliteren. Dit biedt kansen voor een Nederlandse groeistrategie die klimaatwinst combineert met een toekomstgerichte en duurzame industrie.

Hier past ook een rol van het fonds bij die zich richt op innovatie en opschaling. Zeer forse CO₂-reductie binnen het energiesysteem vraagt om een aantal forse vernieuwingen. Zoals elektrificatie van industriële processen, middelen voor flexibiliteit en opslag van energie en schone waterstof. Daar liggen nog grote technologische uitdagingen en ontwikkelstappen. Extra investeren in innovatie en opschaling kan ertoe bijdragen dat hiermee groeikracht op termijn binnen bereik wordt gebracht voor Nederland.

Groefonds als aanjager voor klimaatneutrale renovatie in de gebouwde omgeving

De gevraagde energietransitie in de gebouwde omgeving vraagt een programmatische aanpak waarbij de wijkgerichte aanpak wordt gecombineerd met stimulering van individuele keuzes van een zo groot mogelijke groep woningeigenaren. Het groefonds kan de besparing in de gebouwde omgeving intensiveren, door vermindering van energiegebruik door isolatie en de uiteindelijke keuze voor een alternatieve verwarming dan aardgas te ondersteunen. Deze mega-operatie waarbij de komende 30 jaar ca 8 miljoen woningen en gebouwen aangepakt moeten worden, kan een kickstart krijgen door de juiste impuls vanuit het groefonds. Het uitvoeren van besparingsmaatregelen in de gebouwde omgeving levert nu jaarlijks werk op aan circa 30.000 mensen. Het aanjagen van klimaatneutrale renovatie kan een significante uitbreiding van werkgelegenheid geven. Ook het klimaatdoel voor de gebouwde omgeving wordt zo beter haalbaar. Zo kan het fonds zorgen voor een groeistrategie die het verdienvermogen van Nederland ondersteunt en bijdraagt aan een betere leefomgeving.

Verhoging EU doel tot 55% en ketenaanpak

De doelen uit het Klimaatakkoord en het EU-doel van tenminste 55% bieden duidelijk richting aan de uitgaven van het Nationaal Groeifonds. Met deze doelen als leidraad kan een vruchtbare combinatie worden gevonden tussen een klimaatneutrale samenleving en economische groei. Het is evenwel zeer noodzakelijk voor deze versnellingsopgave, dat er oplossingen ondersteund worden op ketenniveau.

Mede in dat kader is het belangrijk dat dat het Nationaal Groeifonds versterkend wordt georganiseerd in relatie tot het bestaande instrumentarium. De huidige stimulerings- en ondersteuningsinstrumenten zijn op zichzelf goed georganiseerd voor investeringen op projectniveau binnen 1 sector. Dat geldt niet of veel minder voor initiatieven die zich richten op een ketenaanpak tussen sectoren of systeemgrenzen overstijgen. Hier is een gat dat het fonds succesvol kan dichten. Door de focus van het nationaal Groeifonds te richten op grote projecten die systeemgrenzen overstijgen ontstaat een complementaire aanpak die de energietransitie kan versterken en versnellen. Dat biedt duurzame winst voor Nederland.

Governance

De governancestructuur van het Nationale Groeifonds biedt op bestuursniveau voldoende waarborgen voor onafhankelijke besluitvorming vooraf en verantwoording achteraf. Uiteraard zal de effectiviteit, onafhankelijkheid en doelmatigheid afhangen van de richtlijnen die de verschillende spelers (fondsbeheerders, onafhankelijke commissie, kabinet, parlement) meekrijgen over hun rol binnen de governancestructuur. Energie-Nederland vindt het belangrijk dat bij de beoordeling van voorstellen de fondsbeheerders en onafhankelijke commissie de aangedragen projecten toetsen in het perspectief van een maatschappelijke kosten- en batenafweging, inclusief de doelstellingen rondom Klimaat. Dit houdt in dat niet alleen wordt gekeken naar de direct opbrengsten, maar ook bijvoorbeeld naar de vermeden kosten verderop in de keten of in de tijd. Klimaatwinst of winst door versneld handelen dienen dus nadrukkelijk meegewogen te worden. Voor de betrokkenheid van zowel het kabinet als parlement strekt tot aanbeveling dat per openstelling en toezeggingen de resultaten worden besproken, dit geeft een goede basis om tot lering en verbetering te komen.